

**Nezaměstnaní ve společnosti,
ztráta statusu, stigmatizace,
underclass**

Radka Matějková, Jana Hrašková

2004

Obsah:

Obsah:	2
1. Úvod	3
2. Nezaměstnanost a důsledky	3
2.1. Nezaměstnanost a společnost.....	3
2.2. Vývoj a struktura nezaměstnanosti v ČR.....	4
2.3. Dlouhodobá nezaměstnanost – fenomén současnosti	5
2.4. Rizikové skupiny nezaměstnaných	5
3. Člověk a nezaměstnanost	6
3.1. Význam práce pro člověka	6
3.2. Stigma.....	8
3.3. Underclass.....	8
4. Nezaměstnanost a veřejnost	9
5. Nezaměstnaní na trhu práce	10
6. Literatura	12
Přílohy	13

1. Úvod

Když chceš poznat člověka, podívej se na jeho práci

J.CH.F.Schiller

Všichni se shodneme na tom, že práce je pro každého důležitá. Ať už pracujeme z nutnosti výdělku peněz nebo nás práce baví a dělá nám radost. Je samozřejmě nutné oddělit práci a zaměstnání. Každý jsme někdy pracovali. Umývání nádobí je také práce. Ale právě docházení do zaměstnání a pobírání odměny za práci rozděluje lidi zjednodušeně do dvou skupin. Jsou to zaměstnaní a nezaměstnaní.

Tématem naší seminární práce jsou nezaměstnaní ve společnosti, ztráta statusu, stigmatizace a underclass. V první části práce bychom rády uvedly toto téma do kontextu s teoretickým rámcem dlouhodobé nezaměstnanosti a vývojem nezaměstnanosti v historii České republiky. V další části se budeme věnovat jednotlivým bodům, jak jsou uvedeny v názvu seminární práce a na závěr bychom chtěly čtenáře seznámit se některými zajímavostmi z výzkumu na téma: Nezaměstnaní na trhu práce, provedeným VÚPSV Praha, výzkumným centrem Brno.

2. Nezaměstnanost a důsledky

2.1. Nezaměstnanost a společnost

Problém nezaměstnanosti je spojen s otázkou občanských práv a participace na životě společnosti. Zdůrazňuje, že být nezaměstnaný neznamena jen nemít zaměstnání, ale i životní prostředky, vyloučení z profesionálního společenství, přisouzení nevýhodného sociálního statusu charakteru stigmatu, vyloučení z aktivní účasti v odborech, vyloučení z plného občanství aj.

Nezaměstnaní jsou vzhledem k svému statusu tlačeni do pasivní role příjemce sociálních dávek. Jedinou aktivitou, která je nezaměstnanému dovolena je hledání nového pracovního místa. Nezaměstnaní jsou vyloučení z jakékoliv reálné participace v hlavním proudu společenského života. Získat zaměstnání pro ně znamená začít znovu žít, což je zesíleno negativním postojem liberalistické části společnosti, pro které nezaměstnanost znamená selhání nezaměstnaného jedince.

2.2. Vývoj a struktura nezaměstnanosti v ČR

Ve vývoji trhu práce a nezaměstnanosti prošla Česká republika třemi prolínajícími se vlnami¹.

- **První vlna** (po roce 1990) - etapa částečné a kontrolované deregulace (regulace zejména mzdového vývoje). Lze ji charakterizovat spíše jako opouštění původních pracovních pozic pracovníky než propouštění pracovníků. Vedle vytlačení pracujících důchodců z trhu práce šlo z větší práce o odchod aktivnějších a flexibilnějších osob do nově rozvíjejících se sektorů (soukromé podniky a šedá ekonomika). Zejména rostl do té doby nerozvinutý sektor služeb
- **Druhá vlna** (1993 – 1997) - deregulace strany nabídky trhu práce celkovou flexibilizací pracovní síly důsledku tlaků zaměstnavatelů na omezení růstu mezd, jejich zvyšujících se nároků na pracovní výkon a požadavků na přizpůsobení se pracovníků pracovnímu režimu a pracovním podmínkám, jež zaměstnavatelům lépe vyhovovaly, a eliminací vyjednávací síly odborů (v roce 1996 byla z podnětů vlády přerušena jednání v tripartitě). V tomto období byla využita také mnohá opatření nejen na ochranu, např.: poskytnutím snadných úvěrů na velkou privatizaci a následným tolerováním zadlužování podniků vůči bankám a obchodním partnerům.
- **Třetí vlna** (od roku 1998) – deregulace strany poptávky pracovního trhu, respektive za etapu postupného odstraňování ochranných opatření státu ve vztahu k zaměstnavatelům. Lze také hovořit o druhé vlny marketizace. Zaměstnavatelé omezují výhodu flexibilizace pracovní síly a ochranu pozice státem. Od roku 1997 dopadaly ve větší míře na všechny segmenty pracovního trhu tržní tlaky a požadavky soutěživosti. Recese v letech 1997 – 1999 odstartovala další vlnu strukturální změny a trh práce se kvalitativně změnil a nezaměstnanost narostla více, než by se dalo z mírného zpomalení růstu předpokládat. Rizika nezaměstnanosti se diferencovala, a na konci období se projeví efekty strnulosti trhu práce a narostl výrazně podíl dlouhodobě nezaměstnaných.

---

¹ Zdroj: Mareš, P., Vyhliďal, J., Sirovátka, T.: Nezaměstnaní na trhu práce

2.3. Dlouhodobá nezaměstnanost – fenomén současnosti

Značným problémem je v současné době dlouhodobá nezaměstnanost . V poválečném období byla dlouhodobá nezaměstnanost zanedbatelná, dnes postihuje asi 50 % z celku zaměstnaných. Čím jsou lidé déle bez zaměstnání, tím mají menší naději získat opět pracovní uplatnění.

Dlouhodobá nezaměstnanost v zemích ES postihuje zejména mládež a dělníky s nízkou kvalifikací či nekvalifikované, příslušníky etnických minorit, lidé s handicapem, nekvalifikované ženy apod.

Dlouhodobá nezaměstnanost má nepříznivé důsledky pro společnost i pro nezaměstnané. Sociální následky dlouhodobé nezaměstnanosti se projevují ve snížení životní úrovně, růstu napětí v rodině i v personálních vztazích, depresi, ztrátou motivace a pocitem bezmocnosti.

Z hlediska společnosti se dlouhodobá nezaměstnanost negativně projevuje zvýšenými nároky na státní rozpočet (dávky v nezaměstnanosti a další podpory), na sociální služby, ztráty na neodvedených daních, nárůstem sociálně patologických jevů, nestabilitou společnosti.

2.4. Rizikové skupiny nezaměstnaných

Uplatnění člověka na trhu práce je podmíněné řadou charakteristik (věk, zdravotní stav, vzdělání, pohlaví, příslušnost k etnické skupině), které vyčleňují skupiny lidí s větším rizikem ztráty práce a předurčují je pro dlouhodobou nezaměstnanost. Tyto skupiny jsou také vystaveny riziku opakované nezaměstnanosti. Jejich příslušníci nacházejí uplatnění na sekundárním trhu práce na méně placených pracích s nejistou budoucností. Nezaměstnanost tak více ohrožuje určité skupiny populace, což potvrzuje zkušenost téměř ze všech průmyslově vyspělých zemí. Je zřejmé, že právě na tyto skupiny musí být zaměřena politika zaměstnanosti.

Některé z tzv. cílových skupin potřebují také zvýšenou pomoc pracovně profesního a psychologického poradenství. Všeobecné tlaky dlouhodobé nezaměstnanosti mohou sice sdílet s ostatními nezaměstnanými, ale s odlišnými psychologickými, sociálními a

zdravotními následky. Důsledky ztráty mohou být pro některé jedince enormně bolestivé, protože v první řadě nesouvisejí s jejich pracovním zařazením.

Dlouhodobá nezaměstnanost představuje nebezpečí především pro:

- málo flexibilní a dlouhodobě zaměstnanou pracovní síly (čím stabilnější místo měli lidé před ztrátou práce, tím hůře se na pracovním trhu uplatňují neboť jsou hůře adaptabilní na nové pracovní podmínky),
- nekvalifikovanou pracovní sílu, osoby s nízkým vzděláním (zejména nekvalifikované ženy),
- osoby s kumulovanými osobními a sociálními handicapy,
- příslušníky etnických minorit a pro emigranty (zejména ve spojení s dalšími handicapy, primárně vzdělanostním a kvalifikačním),
- obyvatele ze zaostávajících a venkovských oblastí,
- zdravotně postižené,
- mladistvé, zejména mladé problémové jedince.

3. Člověk a nezaměstnanost

3.1. Význam práce pro člověka

Práce zaujímá v životě člověka nezastupitelné postavení. Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctížádosti, sebeuplatnění a sebeúcty.

Práce tedy neslouží pouze k výrobě statků nebo k vykonávání služeb, ale **vytváří sociální pole strukturovaných kontaktů s možností vést rozhovory, potkávat jiné lidi a uzavírat přátelství**. Při zvládání svých pracovních úkolů může jednotlivec objektivizovat své schopnosti a získat pocit odborné kompetence. Skupinová práce nabízí sociální prostředí, ve kterém se člověk hodnotí a srovnává s ostatními lidmi. V konkrétní práci, k níž jsou nezbytně znalosti, schopnosti a dovednosti, se rozvíjí lidská osobní identita.

V kontextu životní dráhy člověka práce určuje začátek i konec ekonomické aktivity. Práci ukazujeme dětem, které teprve vychováváme, platné hodnoty. Nabízíme ji možnost ztotožnění, nápodoby a osobního příkladu. Děti sice v dnešní době nevidí tak často rodiče pracovat, ale spoluprožívají jejich pracovní úspěchy i nezdary.

Naprostá většina lidí nebere práci jen jako nutný životní úděl, s nímž je potřebné se smířit, ale pracuje s jistou samozřejmostí, která přináší radost a uspokojení. Skutečnou hodnotu práce člověk obvykle poznává, až když ji ztratí. Nedobrovolné vyřazení práce z osobního života člověka má totiž podle našich i zahraničních poznatků průkazné negativní sociální, psychologické, ale i zdravotní důsledky.

Ztráta zaměstnání neznamena jen ztráta statusu spojeného s obecně faktem „mít zaměstnání“ a konkrétní s „povahou tohoto zaměstnání“. Znamená také přijmout nový status (nezaměstnaného), status podřadný. Společnost vnímá nezaměstnanost jako preferenci zahálky před úsilím potvrdit svou hodnotu dobrého pracovníka. Tváří v tvář této konzumní společnosti se nezaměstnaní snaží o udržování určité úrovně spotřeby a určitého životního standardu. Konzum zboží je chápán jako vyjádření osobní identity, potvrzení a vytváření sociálních vztahů, ritualizace času, což nezaměstnanost blokuje. Např. nemohou zaplatit „rundu v hospodě“, omezení v jídelníčku, neschopnost zajistit v rodině pravidelnou obměnu šatstva a bytového zařízení apod.

Ve vnímání situace, ve které se nezaměstnaní ocitají, a ve vyrovnání se s novým statutem se lidé různí.

Rotter rozlišuje dva typy lidí podle přesvědčení o míře své svobody:

- a) **lidé, kteří věří, že jejich osud je ve vlastních rukou** – činnosti závisí na vlastních rozhodnutích, úspěšnější v získávání a udržení nového zaměstnání,
- b) **lidé, kteří se cítí ve vleku vnějších sil a události, které nemohou ovlivnit** – tento typ se častěji vyskytuje mezi dlouhodobě nezaměstnanými. Toto přesvědčení jim pomáhá v obtížné situaci udržet sebevědomí, často se snaží vyhnout se stresu tím, že nehledají práci vůbec a uchovávají si tak vnitřní psychickou rovnováhu a sebevědomí.

Specifické problémy mají mladí nezaměstnaní, protože zaměstnání a konzumní standard jsou i znakem dospělosti – manifestace standardního konzumu, možnost založit rodinu.

3.2. Stigma

Stigma je společností je vnímáno jako **viditelné znamení selhání nezaměstnaného**. Goffman definuje stigmatizaci jako rozpor mezi tím, čím by jedinec měl být a tím, čím skutečně je. Rozlišuje dva druhy stigmatu:

1. stigma, které je **zjevné**, a proto diskredituje
2. stigma, které je **na první pohled skryto**, ale mohlo by diskreditovat po svém odhalení.

Problém je pro stigmatizovanou osob v první případě vyrovnat se se skutečností, že ostatním lidem je její stigma známo. V Druhém případě se stigmatizovaná osoba snaží své stigma skrýt.

3.3. Underclass

Masová nezaměstnanost vyvolává otázku, zda nezaměstnaní vytvářejí zvláštní společenskou třídu. Nemůžeme však o mluvit jako o skupině jako takové. Je to skupina heterogenní, diverzifikovaná svými sociálními charakteristikami, ale také zkušeností s nezaměstnaností.

Skupina underclass není ucelenou třídou, ale její lokální ohniska jsou charakteristické vlastními životními hodnotami a strategickými i specifickým vztahem k majoritní populaci a k jejím institucím. Podle typickými jevy jsou: kriminalita, drogy, těhotenství mladistvých, nestabilní rodinné vztahy, generačně předávaná chudoba a marginalizace.

Již v urbanizace 18. a 19. století byla chudoba vytlačovaná z centra měst a segregována v určitých městských částech. Je to důsledek obav „bohatších vrstev“ z porušování životních podmínek (hlučnost, alkohol, impulsivnost, epidemie aj.).

Sociologové ve svých pracích rozlišují širší a užší pojetí underclass²:

- **Širší pojetí:**

Podle Giddense je tvořena osobami, které se koncentrují mezi nízkopracovními povoláními a jsou chronicky nezaměstnanými nebo polozaměstnanými.

---

² Zdroj: Mareš, P.: Nezaměstnanost jako sociální problém

Podle Wilsona jde o jednotlivce s nedostatkem kvalifikace a dovednosti a se zkušeností dlouhodobé nezaměstnanosti nebo žijící mimo pracovní trh, jedince s asociálním chováním a rodiny se zkušeností dlouhodobé chudoby a závislosti na systému podpor.

▪ **Užší pojetí:**

Podle Runcimana jsou underclass ti, kdo trvale pobírají podporu sociálního sátu, nejsou schopni participovat na trhu práce a ocitají se, v důsledku své neúspěšnosti v soutěži o práci, v situaci reziduální třídy.

V 80. letech 20. stol. Autletta odhadl, že v USA je 9 miliónů občanů „underclass“ a rozdělil je do 4 skupin:

1. pasivní chudí (dlouhodobí příjemci podpor)
2. kriminální živly pouličních gangů, terorizující města
3. podnikavci (nemusí být chudí, ale výdělek získávají nelegálním způsobem)
4. traumatizovaní pijáci, lidé bez domova a mentálně nemocné osoby

Velká část populace se stává závislou na státních institucích a pravidlech a normách, vymezujících nejen podmínky pro získání příjmu, ale regulují i způsob života příjemců dávek – jako důsledek se spoléhání na podpory (kultura závislosti). Protipólem je kultura podnikavosti, kdy ostatní populace se snaží vytvářet bohatství a příležitosti.

Podle Dahrendorfa hrozí, že ve vyspělých zemích bude asi třetina lidí klasifikovaná jako underclass, jestliže společnost nezačne objevovat nové užitečné pracovní příležitosti pro nekvalifikované dělníky a dělníky s nižšími schopnostmi (zejména Evropa do 10 let).

4. Nezaměstnanost a veřejnost

Nezaměstnanému je ve společnosti přiřazován určitý podřadný status, se kterým je svázána řada povinností a očekávání, jak ze strany státní moci, tak ze strany společnosti. Nezaměstnaný není osvobozen ze sociálních závazků. Předpokládá se, že svoji nezaměstnanost bude považovat za nežádoucí a bude se snažit v co nejširší míře aktivně hledat nové zaměstnání. Z pohledu veřejného mínění má nezaměstnaný přijmou jakoukoliv práci, i za horších platových podmínek, čímž by dal přednost práci před sociálními dávkami, které jsou vypláceny na úkor zaměstnané populace. V opačném případě je považován je za

líného a neschopného. Ze strany nezaměstnaného vede nenalezení nového pracovního místa k pocitu viny a depresím.

Zaměstnaní si nepřipouští, že je může nezaměstnanost také postihnout. Jsou toho názoru, že nezaměstnanost obvykle postihuje lidi, kteří se svými charakteristikami od nich samotných odlišují.

Centrum pro výzkum veřejného mínění uvádí, že v lednu 2003 soudilo 27 % dotázaných, že většina nezaměstnaných nepracuje, protože pracovat nechce, 49 % lidí zastávalo názor, že v řadách nezaměstnaných převládají ti, kteří nemohou sehnat odpovídající práci, respektive práci, která by jim vyhovovala, a 18 % vidělo hlavní příčinu nezaměstnanosti v tom, že lidé bez práce nemohou sehnat žádné zaměstnání.

Občané ČR jsou převážně přesvědčeni o tom, že najít jak libovolné zaměstnání v regionu, ve kterém žijí, tak práci ve svém oboru bez ohledu na region je obtížné. Získat práci ve svém oboru v regionu, kde žije, považuje za snadné pouze 17 % respondentů, zatímco opačného mínění je 67 % dotázaných.³

5. Nezaměstnaní na trhu práce

Brněnskou pobočkou Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v Praze a Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně⁴ v letech 200 - 2002 byl realizován **dlouhodobý výzkum zaměřený na nezaměstnanost v České republice**. Výzkum byl podporován i Grantovou agenturou České republiky a díky tomu se v jeho rámci podařilo realizovat:

- šetření „Lidé na trhu práce“ na výběrovém souboru reprezentativním pro ekonomicky aktivní populaci České republiky (sběr dat STEM Praha),
- Panel domácností postižených nezaměstnaností, šetření proběhlo ve třech vlnách
  - o *1. vlna (rok 2000)*: Dotazníkové šetření v souboru osob, které v se průběhu šetření registrovaly na úřadu práce (kvótní výběr),

---

³ Zdroj: <http://www.cvvm.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100160>

⁴ Výzkum zpracovali: Petr Mareš, Jiří Vyhlídal a Tomáš Sirovátka

- 2. *vlna (rok 2001)*: Dotazníkové šetření mezi těmi osobami, které v první vlně souhlasily se svou účastí ve výzkumu a byly v době sběru dat pro druhou vlnu zastiženy. Dotazovány byly 6 – 9 měsíců od prvního kontaktu, bez ohledu na to, zda zůstaly stále nezaměstnanými či si našly nové zaměstnání
- 3. *vlna (rok 2002)*: Hlubkové kvalitativní rozbory a vybranými osobami, jež prošly oběma vlnami (teoretický výběr)

Cílovou otázkou výzkumu bylo: „Je nárůst dlouhodobé nezaměstnanosti provázen etablováním se marginalizované pracovní síly na trhu práce v České republice?“ Jestliže ano, jaké má sociální charakteristiky, jak ji její marginalizace ovlivňuje, jaké strategie volí na trhu práce a jak jsou tyto strategie úspěšné?

Z výsledků jejich šetření jsme pro ilustraci vybraly několik tabulek poskytujících informace k tématu naší seminární práce. Tabulky jsme rozdělily do dvou skupin.

I. skupina zahrnuje informace z 1. vlny šetření. Poznatky se týkají zkušeností s nezaměstnaností, pocitů ze ztráty zaměstnání, očekávaná výše platů po návratu do zaměstnání (podle pohlaví, podle vzdělanosti), důvody, proč si nezaměstnaní nehledají zaměstnání a pokud hledají, tak jakým způsobem. Informace jsou vyjádřeny v % v závislosti na velikosti vzorku respondentů.

II. skupina tabulek se týká 2. vlny šetření – Strategie nezaměstnaných. Poznatky se týkají subjektivní míry chudoby, průměrných příjmů nezaměstnaných, vyhodnocení změny, (psychických i vnějších dopadů) v době nezaměstnanosti, naléhavosti potřeby získání nového zaměstnání (podle vzdělání), četnosti odmítnutí ze strany zaměstnavatelů (podle vzdělání, podle pohlaví a věku). Poslední tabulky vyjadřují důvody proč respondenti nezískali nové zaměstnání (z pohledu nezaměstnaných) a důvody odmítnutí nabízených zaměstnání.

Jednotlivé tabulky jsou uvedeny v příloze na konci seminární práce.

6. Literatura

- Mayerová, Marie a Růžička Jiří: *Sociologie v ekonomické praxi*, Západočeská univerzita, Plzeň 1998, ISBN 80-7082-408-580-5
- Buchtová, B. a kolektiv: *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*: GRADA publishing, Praha 2002, 240 s., ISBN 80-247-9006-8
- Mareš, Petr: *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Sociologické nakladatelství,, Praha 1994, ISBN 80-901424-9-4
- www.vupsv.cz
  - Mareš P., Vyhlídal J., Sirovátka T.: *Ztráta zaměstnání: reakce, plány a flexibilita nezaměstnaných*, VÚPSV Praha, výzkumné centrum Brno, únor 2002
  - Mareš P., Vyhlídal J., Sirovátka T.: *Strategie nezaměstnaných*, VÚPSV Praha, výzkumné centrum Brno, listopad 2002
  - Mareš P., Vyhlídal J., Sirovátka T.: *Nezaměstnaní na trhu práce*, VÚPSV Praha, výzkumné centrum Brno, prosinec 2002
- www.mpsv.cz
- www.cvvm.cz

Přílohy

I. skupina

Zkušenost s nezaměstnaností				
	četnost	%	validní %	kumulativní%
ano, více než jednou	416	31,5	31,8	31,8
jednou	382	28,9	29,2	61,0
ne	474	35,9	36,2	97,2
nehodí se	36	2,7	2,8	100
neuveдено	13	1,0	-	-
celkem	1321,00	100,00	100	-

Pocit ze ztráty zaměstnání				
	četnost	%	validní %	kumulativní %
jako by se zhroutil dosavadní svět	66	5,0	5,4	5,4
velmi mne to sebralo	493	37,3	40,2	45,6
dotklo se mne to málo	410	31,0	33,4	79,0
neznamenal to pro mne nic zvláštního	257	19,5	21,0	100
neuveдено	95	7,2	-	-
celkem	1321	100	100	-

Průměrné mzdové předpoklady návratu na trh práce pro jednotlivá pohlaví			
pohlaví	reálně očekávaná mzda	nejnižší přijatelná mzda	mzda v posledním zaměstnání
muž	10664,4	10337,83	10301,4
žena	7916,03	7679,32	7363,24
celkem	9283,18	8950,3	8761,38

Průměrné mzdové předpoklady návratu na trh práce pro jednotlivé vzdělanostní kategorie			
nejvyšší dokončené vzdělání	reálně očekávaná mzda	nejnižší přijatelná mzda	mzda v posledním zaměstnání
základní, nevyučen/a	7690,99	7904,86	7482,93
základní, vyučen/a	9168,47	8785,87	8303,57
středoškolské	9869,56	9616,44	9698,91
VŠ	12567,16	11328,38	13613,91
celkem	9283,18	8950,30	8761,38

Důvody proč si aktivně nehledá zaměstnání			
důvody		ano	ne
čekám na vyřízení žádosti o zaměstnání, mám příslib	počet	184	211
	%	46,6	53,4
Jsem v programu aktivní politiky ÚP a mám málo času	počet	41	354
	%	10,4	89,6
důvody nehledání zaměstnání - řeším situaci jinak: důchod, MD, denní studium apod.	počet	73	322
	%	18,5	81,5
Nevěřím v možnost získání místa (zaměstnavatelé mě odmítají)	počet	101	292
	%	25,7	74,3
nemám na to čas, starám se o děti, domácnost apod.	počet	27	368
	%	6,8	93,2
nemám možnost vyjíždět z bydliště, nemám dost prostředků	počet	92	303
	%	23,3	76,7
nestojí za to hledat zaměstnání, špatné nabídky	počet	58	337
	%	14,7	85,3

Způsob hledání zaměstnání			
způsob hledání zaměstnání		ano	ne
prostřednictvím ÚP (návštěva z vlastní iniciativy)	počet	1127	192
	%	85,4	14,6
prostřednictvím soukromých zprostředkovatelen práce	počet	160	1159
	%	12,1	87,9
sledováním inzerátů a odpověďmi na ně	počet	892	427
	%	67,6	32,4
podáváním inzerátů a dopisy firmám	počet	162	1157
	%	12,3	87,7
osobními návštěvami podniků a firem	počet	817	501
	%	62,0	38,0
prostřednictvím příbuzných, přátel, známých, sousedů	počet	999	320
	%	75,7	24,3
zajišťuji podmínky pro podnikání (finance, prostory apod.)	počet	70	1249
	%	5,3	94,7

II. skupina

Subjektivní míra chudoby nezaměstnaných respondentů v první a druhé vlně šetření (v procentech)

(Otázka v první vlně: "Než jste ztratil/a zaměstnání, kam byste se v té době zařadil/a na této stupnici?")

Otázka v druhé vlně šetření: "Kam byste se dnes zařadil/a na této stupnici).

	základní, nevyučení		základní, vyučení		středoškolské		vysokoškolské	
	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna
nízká (1-3)	9	-	10	-	4	-	nehodnoceno	
střední (4-6)	64	38	70	60	70	44		
vysoká (7-9)	27	62	20	40	26	56		
celkem	100	100	100	100	100	100		

Pozn.: Subjektivní míra chudoby byla v obou vlnách šetření měřena na devítistupňové škále. Jako nízkou míru subjektivní chudoby jsme kódovali první tři body stupnice, jako střední následující tři body a jako vysokou její poslední tři body.

Průměrné příjmy domácnosti nezaměstnaných podle jednotlivých sociodemografických charakteristik (v Kč)

	celkový čistý příjem domácnosti (před vstupem do nezaměstnanosti) v Kč	celkový čistý příjem v domácnosti (v době nezaměstnanosti) v Kč	pokles příjmu v procentech	příjem v nezaměstnanosti k ŽM domácnosti
průměrný příjem v Kč	15 585	11 708	25,0	1,31
N	691	667	667	666,00
pohlaví:				
muž	16 631	12 188	26,7	1,39
žena	14 744	11 327	23,2	1,25
věk:				
do 25 let	18 411	16 099	12,6	1,69
25 až 45	14 905	10 773	28,0	1,18
nad 45	14 684	9 920	32,4	1,24
živitel:				
šlo o hlavní příjem	14 360	9 425	34,4	1,11
příjem byl asi stejný jako příjem partnerky	16 194	11 591	28,4	1,32
příjem byl jen doplňkový	17 212	13 853	21,9	1,43
nehodí se - není partner	15 313	12 621	17,8	1,48
vzdělání:				
základní	14 169	11 085	21,8	1,15
vyučen, střední bez maturity	14 631	10 518	28,1	1,23
střední s maturitou	17 175	12 608	26,2	1,44
vysokoškolské	19 455	16 107	17,2	1,86
typ domácnosti (bez těch, kteří žijí u rodičů)				
jednotlivec bez dětí	11 248	7 624	32,2	1,30
partneři bez dětí	17 746	12 230	31,1	1,55
úplná rodina	14 977	11 079	26,0	1,09
neúplná rodina	11 758	8 352	29,0	0,94
žije u rodičů:				
žije s rodiči	18 713	15 538	17,0	1,55
nežije s rodiči	14 510	10 346	28,7	1,23
doba trvání nezaměstnanosti:				
do jednoho měsíce	16 328	13 021	20,3	1,53
jeden až tři měsíce	15 533	12 235	21,2	1,47
tři až šest měsíců	16 168	12 027	25,6	1,29
více než šest měsíců	15 030	10 885	27,6	1,19

Hodnocení změn v době nezaměstnanosti ve druhé vlně šetření (v procentech)

(Otázka: "Co se pro vás v době nezaměstnanosti změnilo (zlepšilo - zhoršilo)?").

	výrazně lepší	lepší	stejná	horší	výrazně horší	celkem
finanční situace	0,7	3,2	13,8	40,5	41,7	100
psychika (pocit životní pohody)	1,4	3,8	41,7	38,9	14,2	100
zdravotní stav	1,6	4,8	79,7	11,7	2,2	100
vztahy s partnerem	1,7	3,6	81,4	11,4	1,9	100
vztahy k jiným lidem v okolí	0,7	3,2	86,1	8,7	1,2	100
čas pro sebe a pro rodinu	29,5	46,5	17,9	5,1	1,0	100

Naléhavost potřeby získání nového zaměstnání u nezaměstnaných respondentů v jednotlivých vlnách podle vzdělání (v procentech)

(Otázka v první vlně šetření: "Které z uvedených možností byste dal/a přednost?". Otázka v druhé vlně šetření: "Které z uvedených možností byste dal/a přednost (v době kdy jste nebo jste byl/a nezaměstnaný/á)?").

	základní, nevyučení		základní, vyučení		středoškolské		vysokoškolské	
	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna	1. vlna	2. vlna
chce získat zaměstnání co nejdříve, za každou cenu	24 (27)	46	16 (19)	35	14 (16)	24	19 (16)	19
počká, zda nenajde stejně dobré jako předcházející	62 (57)	30	58 (59)	34	67 (66)	46	37 (59)	44
počká, dokud nenajde stejně dobré jako předcházející	7 (9)	10	18 (15)	17	9 (10)	17	25 (16)	19
může situaci řešit i na delší dobu jinak než zaměstnáním	8 (7)	14	8 (6)	13	10 (7)	13	19 (9)	19
celkem (N =344)	100	100	100	100	100	100	100	100

Pozn.: Čísla za 1. vlnu představují příslušné podíly mezi osobami které v době 2. vlny zůstaly bez zaměstnání, v závorkách jsou uvedena čísla za celý soubor vstupujících do nezaměstnanosti (N=806).

Četnost odmítnutí ze strany zaměstnavatelů v souvislosti s pozicí na trhu práce a vzděláním (v procentech)

(Otázka: "Jak často jste se setkal/a s tím, že vás zaměstnavatelé odmítali, ačkoli tam mělo být volné pracovní místo a vy byste ho mohl/a zastávat?").

	vzdělávání	frekvence odmítání				celkem
		(téměř) vždy	ve většině případů	ve více případech	jen výjimečně (vůbec)	
placené zaměstnání	neúplné, nevyučen/a	2,9	10,3	14,7	72,1	100
	vyučen/a	9,3	10,5	18,6	61,6	100
	střední i bez maturity	10,0	14,4	11,9	63,7	100
	VŠ	7,9	2,6	31,6	57,9	100
bez zaměstnání	neúplné, nevyučen/a	6,8	19,3	20,5	53,4	100
	vyučen/a	14,9	13,4	13,4	58,2	100
	střední i bez maturity	8,1	15,6	22,0	54,3	100
	VŠ	18,8	12,5	12,5	56,3	100

Četnost odmítnutí ze strany zaměstnavatelů v souvislosti s pozicí na trhu práce, pohlavím a věkem respondentů (v procentech)

(Otázka: "Jak často jste se setkal/a s tím, že vás zaměstnavatelé odmítali, ačkoli tam mělo být volné pracovní místo a vy byste ho mohl/a zastávat?").

	typologie dle pohlaví a věku	frekvence odmítání				celkem
		(téměř) vždy	ve většině případů	ve více případech	jen výjimečně (vůbec)	
placené zaměstnání	muži 15 až 26 let	3,2	7,9	25,4	63,5	100
	muži 27 až 35 let	4,2	10,4	10,4	75,0	100
	muži 36 až 50 let	5,5	10,9	16,4	67,3	100
	muži 51 let a více	18,8	25,0	25,0	31,3	100
	ženy 15 až 26 let	16,4	8,2	14,8	60,7	100
	ženy 27 až 35 let	12,0	12,0	12,0	64,0	100
	ženy 36 až 50 let	5,0	15,0	15,0	65,0	100
	ženy 51 let a více	15,8	10,5	5,3	68,4	100
bez zaměstnání	muži 15 až 26 let	16,7	14,6	25,0	43,8	100
	muži 27 až 35 let	3,0	15,2	27,3	54,5	100
	muži 36 až 50 let	10,0	25,0	12,5	52,5	100
	muži 51 let a více	15,8	26,3	10,5	47,4	100
	ženy 15 až 26 let	3,8	13,2	15,1	67,9	100
	ženy 27 až 35 let	11,4	6,8	18,2	63,6	100
	ženy 36 až 50 let	10,7	16,7	22,6	50,0	100
	ženy 51 let a více	4,3	17,4	17,4	60,9	100

Reflexe důvodů, proč respondenti dosud nezískali nové zaměstnání (v procentech)

(Otázka: "Proč myslíte, že jste dosud nenašel/a zaměstnání?")

	základní, nevyučen	základní, vyučen/a	středoškolské	vysokoškolské
a) zaměstnavatelé nepřijímali lidi jako jsem já	41,3	39,7	27,7	25,0
b) v bydlišti nejsou pro mne vhodné pracovní příležitosti	69,6	68,5	69,5	75,0
c) nechci či nemohu pracovat na směny	33,3	24,3	28,9	20,0
d) nabízená zaměstnání jsou špatně placená	43,0	60,8	56,7	25,0
e) nabízená zaměstnání jsou pod mou kvalifikační úroveň	8,6	26,0	28,7	45,0
f) žádá se příliš vysoká kvalifikace nebo jiná kvalifikace	57,0	47,3	27,7	25,0
g) nabízená zaměstnání nemají perspektivu, jsou nejistá	37,4	38,7	30,3	35,0
h) nehledal/a jsem zaměstnání příliš intenzivně	25,8	17,6	21,6	20,0
i) zatím práci nepotřebuji a nehledám, řeším situaci jinak	17,2	20,5	25,3	35,0
j) zdravotní důvody	24,7	36,5	26,7	10,0
k) nabízená zaměstnání jsou pro mne namáhavá	24,7	26,0	16,2	5,0
l) nevyhovuje mi dojíždění respektive nemohu dojíždět	45,0	38,4	42,6	20,0

Důvody odmítnutí nabízených zaměstnání ze strany respondentů v souvislosti s pozicí na trhu práce (v procentech)

(Otázka: "Pokud se tak stávalo (odmítnutí ze strany respondenta), odmítl/a jste je alespoň jednou z některého uvedeného důvodu?")

	pozice na trhu práce	základní, nevyučen/a	základní, vyučen/a	středoškolské	vysokoškolské
nízká mzda	zaměstnaní	48,1	60,6	52,4	42,9
	nezaměstnaní	48,8	34,8	53,2	30,0
nezajímavá práce	zaměstnaní	33,3	15,2	30,1	46,4
	nezaměstnaní	14,6	21,7	24,5	50,0
namáhavá práce, zdravotně nevhodná	zaměstnaní	40,7	9,1	17,5	-
	nezaměstnaní	24,4	21,7	24,5	50,0
nedůvěra k zaměstnavateli	zaměstnaní	18,5	27,3	28,2	28,6
	nezaměstnaní	24,4	30,4	30,9	60,0
obtížné dojíždění	zaměstnaní	37,0	30,3	26,2	25,0
	nezaměstnaní	34,1	39,1	33,0	20,0
nevhodný pracovní režim	zaměstnaní	48,1	24,2	34,0	14,3
	nezaměstnaní	29,3	30,4	36,2	30,0
špatný přístup k lidem	zaměstnaní	29,6	27,3	22,3	7,1
	nezaměstnaní	26,8	17,4	16,0	40,0
obavy z nejistoty místa	zaměstnaní	18,5	18,2	21,3	7,4
	nezaměstnaní	22,0	17,4	14,9	20,0
nevěra ve zvládnutí práce	zaměstnaní	3,7	6,1	8,7	0,1
	nezaměstnaní	9,8	8,7	13,8	30,0
problémy s péčí o rodinu či děti	zaměstnaní	11,1	12,1	14,6	3,6
	nezaměstnaní	17,1	13,0	13,8	-